

NT2-didactiek en woordenschat

Maaïke Vessies en Martine Zeeman
18 februari 2026

Doel van de bijeenkomst

**INTEGREREN
GAAT
'T MAKKELIJKST
ALS JE
WELKOM BENT**

Loesje

Postbus 1045

6801 BA Arnhem

www.loesje.nl

- ▶ Informeren over nieuwkomers, NT2, meertaligheid en woordenschat
- ▶ Handvatten bieden voor het handelen in de klas op gebied van NT2 en woordenschat ten behoeve van 'tweedejaars' nieuwkomers (en andere leerlingen in de klas voor wie het Nederlands de tweede taal is).
- ▶ Voorkennis: leerkrachthandleiding bij het "Prentenboek"

Kennismaken en start

- ▶ Wie is ...?
- ▶ Filmpje: wat valt op?

<https://www.lowan.nl/primair-onderwijs/taaldenkgesprekken/praktijkvoorbeelden/deur-dicht-niemand-thuis/>

NT2-didactiek: de 5 stappen

MONDELING TAALGEBRUIK		SCHRIFTELIJK TAALGEBRUIK
Receptief		
Stap 1	Leerkracht biedt (een woord) aan - leerlingen luisteren	Leerkracht / lesboek biedt aan - leerlingen lezen
Stap 2	Leerkracht biedt (een woord) aan - leerlingen doen iets (aanwijzen, pakken)	Leerkracht / lesboek biedt aan - leerlingen maken een keuze uit gegeven mogelijkheden
Reproductief		
Stap 3	Leerkracht biedt (een woord) aan - leerlingen zeggen (het woord) na	Leerkracht / lesboek biedt aan - leerlingen schrijven over
Productief		
Stap 4	Leerkracht vraagt naar (een woord) - leerlingen geven antwoord	Leerkracht / lesboek geeft oefening - leerlingen vullen zelf in Leerkracht / lesboek vraagt iets - leerlingen schrijven het antwoord
Stap 5	(leerkracht begint -) leerlingen vragen/antwoorden zelf	Leerkracht / lesboek geeft begin van opdracht - leerlingen schrijven zelf

Taalverwerving

moedertaalverwerving	ongestuurd	
vreemdetaalverwerving		gestuurd
tweedetaalverwerving	ongestuurd	gestuurd (=NT2-les)

Moedertaal

Welke talen spreek jij? Inventarisatie

Opdracht in tweetallen: vertel elkaar over de nieuwkomer in je klas, gebruik hierbij een taal die jij als vreemde taal spreekt (bijv. Frans, Duits, Chinees, Berber, ...)

Filmpje: waar in jouw lichaam zit de taal?

Voordelen van meertalig opvoeden

- ▶ Een meertalig kind switcht tussen twee (of meer) talen. Dit is goed voor de *cognitieve ontwikkeling van het kind*.
- ▶ Meertalige kinderen leren sneller *technisch lezen*.
Meertalige kinderen zijn **niet** sneller in *begrijpend lezen* (snappen waar een tekst over gaat).
- ▶ Meertaligen communiceren effectiever dan leeftijdgenoten (Verhagen)
[Zijn meertalige kinderen beter in communiceren? \(Seizoen 1, Aflevering 2\)](#)

Het ijsbergmodel naar Cummins (1981)

Sociaal-emotionele voordelen van meertalig opvoeden

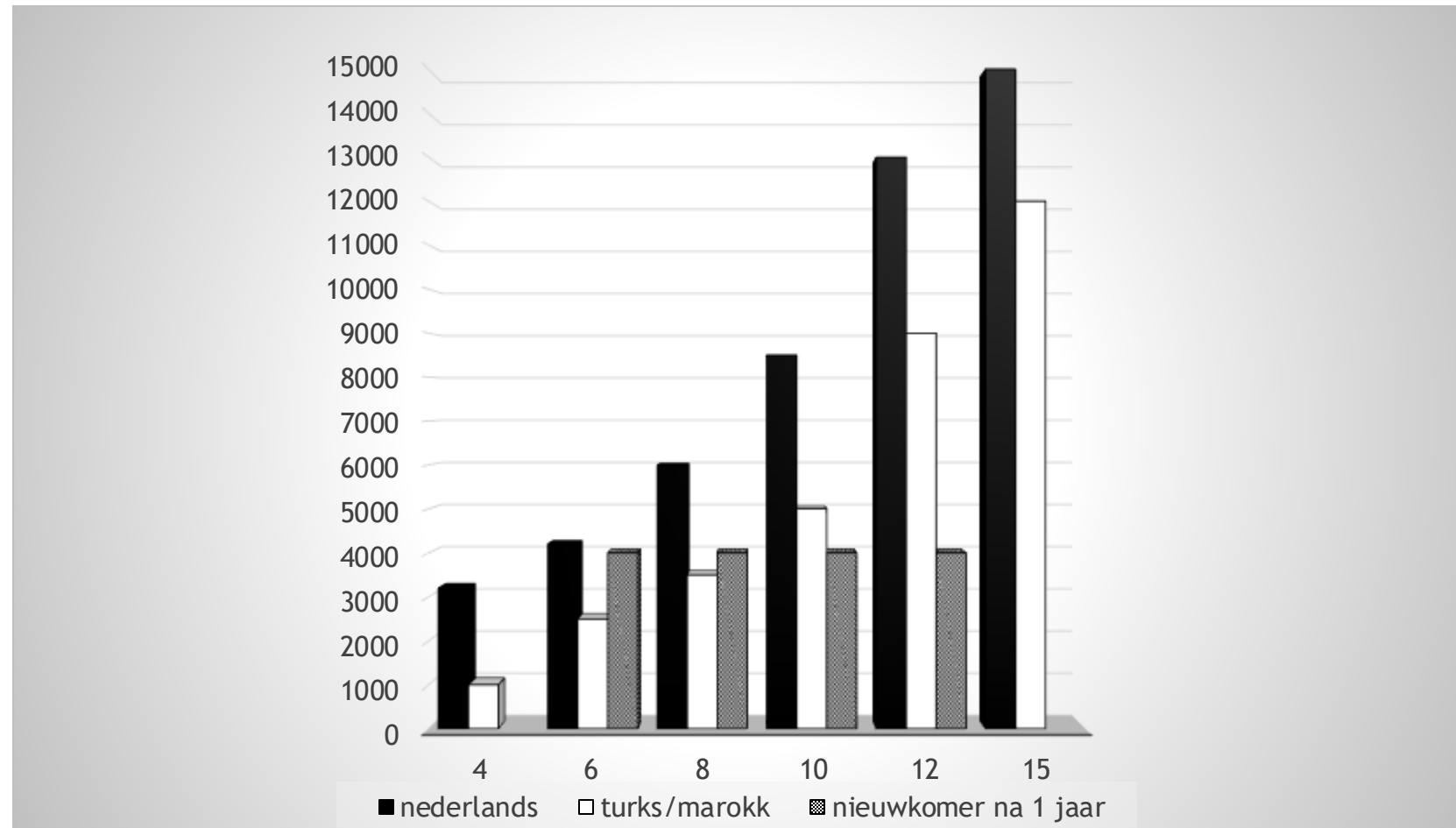
- ▶ Het contact tussen ouders en kinderen is beter als de ouder spreekt in een taal die het heel goed beheerst ofwel 'de taal van de emotie'.
- ▶ Contact met grootouders of andere familie (in Nederland of op vakantie).
- ▶ Via de moedertaal van de ouders leren kinderen ook de cultuur en identiteit van de familie kennen.

Moedertaal is nodig

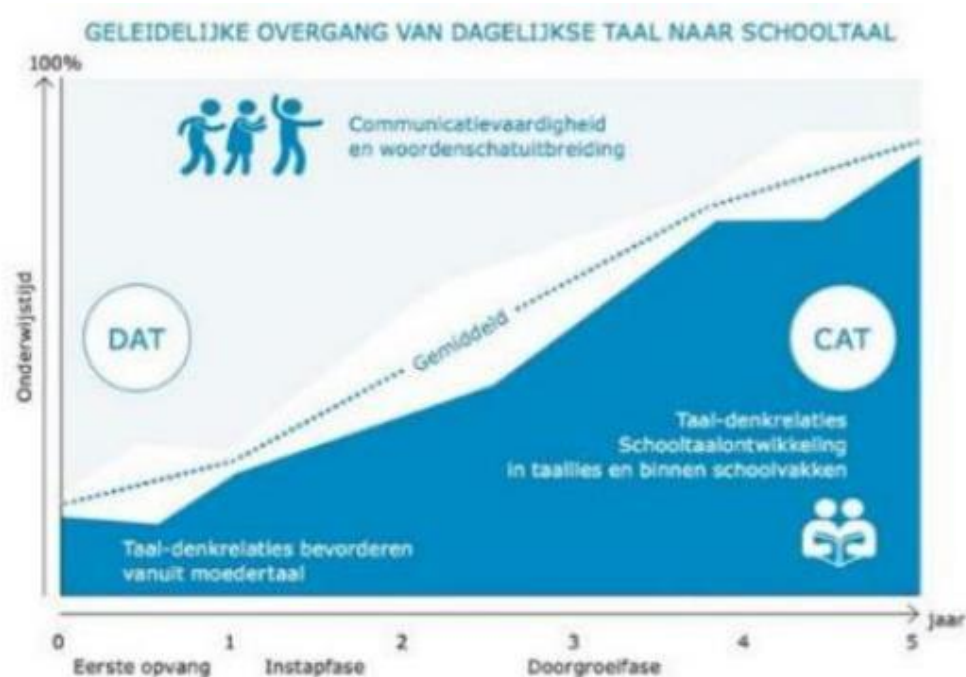

- ▶ Een goed ontwikkelde moedertaal, vergemakkelijkt het leren van het Nederlands als tweede taal
- ▶ Bij het leren van Nederlands kun je de moedertaal gebruiken (functioneel veeltalig leren). Zet deze in tijdens de lessen!
- ▶ Vraag terug aan een nieuwkomer of het een nieuw aangeleerd woord of begrip in het Nederlands ook kent in de moedertaal en welk woord dat dan is. Zo stimuleer je het meertalig denken.
- ▶ Stimuleer ouders thuis de moedertaal met hun kind te blijven spreken.

Woordenschatontwikkeling: passieve woordenschat

Van DAT (dagelijkse algemene taal naar CAT (cognitieve academische taal)

Eerste versie: dekkingpercentage 60%

We moeten __, zei een __ uit Singapore tegen __. We hebben geen __ meer. Singapore is maar een __ met een sterk groeiende __. We __ met __ dat we niet __ kunnen. __ ik __ een __ met een __ aan beide zijden, het __ er __. Voor de __ mensen is dit nog __ de __ van wonen, maar dat is een niet meer te __ geworden.

Tweede versie: dekkingpercentage 70%

We moeten __, zei een __ uit Singapore tegen __. We hebben geen __meer. Singapore is maar een *klein* __ met een *sterk* __. We __ met zo'n __ dat we niet anders kunnen. __ ik __ een *huis* met een __ aan *beide* __, het __ er __. Voor de *meeste* mensen is dit nog *steeds* de __ van __, maar dat is een niet meer te __ geworden.

Derde versie: dekkingpercentage 80%

We moeten __, zei een __ uit Singapore tegen *me*. We hebben geen __ meer. Singapore is maar een klein __ met een sterk *groeierende bevolking*. We __ met zo'n __ dat we niet anders kunnen. __ ik *iedereen* een huis met een __ aan beide __, het liefst er __. Voor de meeste mensen is dit nog steeds de __ *wijze van wonen*, maar dat is een niet meer te __ geworden.

Vierde versie: dekkingpercentage 90%

We moeten *omhoog*, zei een _ uit Singapore tegen me. We hebben geen _ meer. Singapore is maar een klein *eiland* met een sterk groeiende bevolking. We _ met zo'n *ruimtegebrek* dat we niet anders kunnen. _ _ ik iedereen een huis met een *tuin* aan beide *zijden*, het liefst er _ . Voor de meeste mensen is dit nog steeds de *ideale* wijze van wonen, maar dat is een niet meer te _ _ geworden.

Vijfde versie: dekkingpercentage 100%

We moeten omhoog, zei een *architect* uit Singapore tegen me. We hebben geen *keuze* meer. Singapore is maar een klein eiland met een sterk groeiende bevolking. We *kampen* met zo'n ruimtegebrek dat we niet anders kunnen. *Vanzelfsprekend* gun ik iedereen een huis met een tuin aan beide zijden, het liefst er *omheen*. Voor de meeste mensen is dit nog steeds de ideale wijze van wonen, maar dat is een niet meer te *verwezenlijken droom* geworden.

Woorden aanbieden: hoe dan?

Viertakt (uit: Van den Nulft & Verhallen, *Met woorden in de weer*, 2002)

1. Voorbewerken
2. Semantiseren
3. Consolideren
4. Controleren

Bijv. met LOGO 3000; LOGO groep 3 Leeswoorden; LOGO groep 4/5
Schooltaalwoorden; verwerkt in sommige taalmethodes zoals Taal Actief 4,
STAAL; of met eigen clusters

Woorden selecteren

- ▶ **Clusteren** (woorden in een netwerk) = efficiënter + makkelijker dan losse woorden
- ▶ **Nuttige** en **frequente** woorden (je kunt niet altijd alles aanbieden, dus prioriteren) (BAK-lijst en digiwak.nl zijn als check te gebruiken)
- ▶ Sommige woorden kun je **labelen**: je laat zien wat het is (met een plaatje, uitbeelden of vertalen in eigen taal) en dan is het duidelijk.
- ▶ Hoeveel woorden? Intentioneel aanbieden: 20 tot 25 per week
- ▶ Incidenteel zullen nieuwkomers veel woorden bijleren, door ze te horen of te lezen in teksten (bij een goed dekkingpercentage)
- ▶ Denk vooral aan:
 - ▶ Abstracte woorden zoals bijwoorden (helemaal); het woordje 'er' (Zien is snappen- NT2-grammatica)
 - ▶ Figuurlijk taalgebruik: ik schrik me een hoedje, iemand aan de tand voelen
 - ▶ Vaste uitdrukkingen in woordgroepen: op zoek gaan, ergens blij mee zijn
 - ▶ Voorzetsels: ik zit op school

LOGO schooltaalwoorden

cluster
42
LOGO schooltaalwoorden

het feit - de mening - (het staat vast)

uitbreiden

het feit	de mening

het staat vast

uitleggen

het feit = iets wat je zeker weet; het is waar of het is zo gebeurd
de mening = wat je denkt of vindt

uitbeelden

Een boek (bv. van Roald Dahl). Vooraf op het bord schrijven: 'feit' en 'mening'. Vooraf afspreken dat een leerling een mening geeft.

voorbeeld en semantiseren

LEERKRACHT
 Je komt binnen met het boek, je doet alsof je erin leest. O, lieve leerlingen van mij, jullie zitten allemaal te wachten. Ik ben een beetje laat, want ik kon niet stoppen met lezen! Laat het boek zien. Ik lees een verhaal in dit boek. Het is geschreven door Roald Dahl. Dat is een **feit**. Schrijf op onder 'feit': 'Dit is een boek, en Roald Dahl is de schrijver.' Een **feit** is iets wat je zeker weet, het is waar en het is zo gebeurd. Hier staan nu twee **feiten**: dit is een boek, dat weten we allemaal zeker. En... het is waar dat Roald Dahl dit boek schreef, we weten het zeker, zo is het gebeurd. Het is een **feit**. Ik vind dit een geweldig boek! Dat is mijn **mening**. Een **mening** is wat je vindt. Ik vind dit een geweldig mooi boek, dat is mijn **mening**. Schrijf de zin 'Ik vind dit een geweldig mooi boek' onder 'mening'. Leerling: Juf, ik vind het een stom boek! Tegen de leerling: Aha, dus jij vindt het boek stom. Diego: dat is jouw **mening**.

(op bord schrijven) Je hebt een andere **mening** dan ik, jij vindt iets anders dan ik. Dat kan. Zo gaat dat met **meningen**. *(op het bord wijzen)* Vanavond komt het Jeugdjournaal op tv. Dat weten we allemaal zeker, het is waar. Het is een **feit**. En... ik vind het Jeugdjournaal het leukste programma dat er is! Dat is mijn **mening** (opschrijven). Leerling: ik vind het Jeugdjournaal helemaal niet leuk. Tegen de klas: Horen jullie dat? Diego denkt er anders over, hij heeft een andere **mening** (opschrijven). Daar staat jouw **mening**. Diego, dat is wat jij vindt, en hier staat mijn **mening**, dat is wat ik vind. Een **mening** is dus wat je denkt of vindt, en een **feit** is iets wat je zeker weet. Op de plaat zie je het ook (aanwijzen en benoemen, en dan meteen door naar de interactie).

het feit
de mening

'Alle kinderen moeten naar school'

'Dit is een boek'

'Ik vind dit een stom boek'

'Ik vind het fijn om naar school te gaan'

'Mijn verjaardag is op 3 maart'

'Ik vind mijn verjaardag leuk!'

... het staat vast

cluster
42

Woorden selecteren: voorbeeld

NIEUWSBEGRIIP

week 20 – 15 mei 2023 – teksten niveau A

Hooikoorts

Veel mensen worden blij wanneer het buiten warmer wordt. Ze vinden het fijn dat de zon schijnt en de bomen en grassen in bloei staan. Voor anderen is dit juist geen fijne tijd. Ze gaan niezen en snotteren en hebben tranende ogen. Ze krijgen last van hooikoorts.

Allergie

Hooikoorts is een hinderlijke allergie die heel vaak voorkomt in Nederland. Ongeveer 3,5 miljoen Nederlanders hebben er last van. Als je last van hooikoorts hebt, dan ben je allergisch voor het stuifmeel van sommige grassen, bomen, struiken en planten. Dit stuifmeel noem je ook wel pollen. In deze tijd van het jaar zitten er veel pollen van de den, de spar, de zuring en verschillende grassen in de lucht. Dit is ongunstig voor mensen die last hebben van hooikoorts.

Geen hooi en geen koorts

Als je hooikoorts hebt, reageren je neus en ogen op het stuifmeel. Je gaat dan niezen. Ook gaat je neus snotteren en gaan je ogen tranen. Hooikoorts heeft weinig met hooi te maken. En helemaal niets met koorts. Vroeger dacht men dat mensen deze klachten kregen in de hooitijd. Dat is in juni en juli. Daarom gaven ze het de naam hooikoorts. Het hooikoortsseizoen duurt echter veel langer. Dat is van februari tot oktober.

Foto: @ANP/Koen van Weel

Woorden selecteren: voorbeeld

NIEUWSBEGRIIP

week 20 – 15 mei 2023 – teksten niveau A

Hooikoorts

Veel mensen worden blij wanneer het buiten warmer wordt. Ze vinden het fijn dat de zon schijnt en de bomen en grassen **in bloei staan**. Voor anderen is dit juist geen fijne tijd. Ze gaan **niezen** en **snotteren** en hebben **tranende** ogen. Ze **krijgen last van** hooikoorts.

Allergie

Hooikoorts is een hinderlijke allergie die heel vaak voorkomt in Nederland. Ongeveer 3,5 miljoen Nederlanders hebben er last van. Als je last van hooikoorts hebt, dan ben je allergisch voor het stuifmeel van sommige grassen, bomen, struiken en planten. Dit stuifmeel noem je ook wel pollen. In deze tijd van het jaar zitten er veel pollen van de den, de spar, de zuring en verschillende grassen in de lucht. Dit is ongunstig voor mensen die last hebben van hooikoorts.

Geen hooi en geen koorts

Als je hooikoorts hebt, reageren je neus en ogen op het stuifmeel. Je gaat dan niezen. Ook gaat je neus snotteren en gaan je ogen tranen. Hooikoorts heeft weinig met hooi te maken. En helemaal niets met koorts. Vroeger dacht men dat mensen deze klachten kregen in de hooitijd. Dat is in juni en juli. Daarom gaven ze het de naam hooikoorts. Het hooikoortsseizoen duurt echter veel langer. Dat is van februari tot oktober.

Foto: @ANP/Koen van Weel

Woorden selecteren: voorbeeld

NIEUWSBEGRIIP

week 20 – 15 mei 2023 – teksten niveau A

Hooikoorts

Veel mensen worden blij wanneer het buiten warmer wordt. Ze vinden het fijn dat de zon schijnt en de bomen en grassen **in bloei staan**. Voor anderen is dit juist geen fijne tijd. Ze gaan **niezen** en **snotteren** en hebben **tranende** ogen. Ze **krijgen last van** hooikoorts.

Allergie

Hooikoorts is een **hinderlijke allergie** die heel vaak **voorkomt** in Nederland. Ongeveer 3,5 miljoen Nederlanders hebben er last van. Als je last van hooikoorts hebt, dan ben je **allergisch** voor **het stuifmeel** van sommige grassen, bomen, struiken en planten. Dit stuifmeel noem je ook wel pollen. In deze tijd van het jaar zitten er veel pollen van de den, de spar, de zuring en verschillende grassen in de lucht. Dit is **ongunstig** voor mensen die last hebben van hooikoorts.

Geen hooi en geen koorts

Als je hooikoorts hebt, **reageren** je neus en ogen **op** het stuifmeel. Je gaat dan niezen. Ook gaat je neus snotteren en gaan je ogen tranen. Hooikoorts heeft weinig met hooi te maken. En helemaal niets met koorts. Vroeger dacht men dat mensen deze klachten kregen in de hooitijd. Dat is in juni en juli. Daarom gaven ze het de naam hooikoorts. Het **hooikoortsseizoen** duurt **echter** veel langer. Dat is van februari tot oktober.

Praktische tips

- ▶ Geef de nieuwkomer de tijd. Tweedetaalverwerving duurt minimaal 4 jaar, tot het kind op leeftijdsniveau helemaal mee kan doen, en ook dan moeten af en toe woorden uitgelegd worden
- ▶ Zet pre-teaching in waar mogelijk.
- ▶ Zorg ervoor dat aangeleerde woorden ook veel **herhaald** worden. (consolideren) Bijv. met oefeningen van de *Kwaliteitskaarten Met woorden aan de gang* zoals: <https://youtu.be/a2IxlwoCZpE?si=NGgaRsHiFzoRpWqg>
- ▶ Gebruik woordenschatsoftware van de taalmethode van een lager leerjaar of zet LOGO in.
- ▶ Stimuleer actief woorden leren door de leerling, bijv. met een woordenschrift, woordenboek (eigen taal) of Google Translate/Lens
- ▶ Maak gebruik van coöperatieve werkvormen (zie ook: taalmaatjes)

"Taal is de sleutel tot de wereld"

Taal is de sleutel tot de wereld

Vragen?

Verder lezen en luisteren over NT2, meertaligheid en woordenschat

- ▶ www.lowan.nl
- ▶ www.meertalig.nl
- ▶ <https://www.drongo.nl/programma-onderdelen/artikel/7739cb12/>
- ▶ <https://watenhoe-nt2.nl/>
- ▶ <https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/actueel/kwaliteitskaarten-van-school-aan-zet/>
- ▶ www.rezulto.nl (Met woorden in de weer)
- ▶ *Zien is snappen*, Josée Coenen (Visuele handleiding taalonderwijs aan anderstaligen)
- ▶ *De bovenkamer*, Josée Coenen (Visuele kleurengrammatica)
- ▶ *Op woordenjacht*, J. Duerings e.a. Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 2017 (Praktisch bronnenboek w.s.-onderwijs)
- ▶ *Coöperatieve leerstrategieën*, Spencer Kagan, via bazalt.nl

Podcasts:

- ▶ De kracht van meertaligheid - Jim Cummins
<https://open.spotify.com/episode/5t7BF1MoI9YRu8NA8jUbFe?si=0aNUx6XvSEeahxGMVjll9A>
- ▶ [KletsheadsDe podcast over meertalige kinderen](#)